

Egy, kettő, három...

Hatalmas, tátott száj, forró, fanyar illatú lehelete az arcomba csap. Szünet nélkül okádja a furnérlemezt. Négy-méteres, húsz-harminc centi széles „deszkapallók” — csak épp négy-öt dekanál nem nehezebbek. Alig kapkodja össze az aszszony, épp hogy a kocsi sorjáz-tuk, már nyújtja ismét öt óriás nyelvét a dobszárító szörny szája. Egy, kettő, három, négy, öt, összeszedni, kocsi, újra egy, kettő...

DEFAG Falemezgyár. Délutáni műszak. Egy, kettő, három, négy, összeszedni, kocsi, újra, egy, kettő, három... — harminckettőt egymásra, új sort kezdünk, egy, kettő... Ez a munkánk nyolc órára. Egy perc: tíz-tizenöt lemez, húsz-huszonöt mozdulat a pár dekás hártákkal. Nem az erőmet, a mozdulataimat fizetik. Egy óra tizenöt forint, egy perc huszonöt fillér, egy mozdulat egy fillér, ha percenként tartom a huszonöt fogást. A kezem beállt a gép diktálta „automata vezérlésre”, az agyam „szabadonfutóra kapcsolva”, csak nézem, de nem látom önállóult végtagjaimat (most éppen pénzt keresnek), s gondolataim szélnek eresztve csapongnak...

Bejöttem az utcáról: munkát keresek, kérdik, egyetemista-e, mondom, voltam, végeztem, s ez igaz is. Hat éve. Tudom, szükség van rám, láttam a táblát. „Segédmunkást felvesszünk” három műszakra is. Az időverte felirat árulkodik, nem ma tették ki először. Bámészkodnék, de a portásnő kézen fog, (hm, jól látom, tényleg! Na ugye, hogy kellek!) vezet az üzemsarnokba, irodá-

ba, bemutat, tessék helyet foglalni. Zavarba ejtő figyelmesség, ezek után elhatározom, ha száz éves faderekak cipelését bízzák rám, akkor is maradok. Legföljebb alatta. Hm, nyugi, nem hősi halott kell nekik, hanem munkatér. Most van épp kettő: rajtam kívül a megjegyezhetetlen nevű vietnami lány. Elhívják, neki már van helye... „A hasítógéphez? Jó, jöjjön kislány.” Várokozom. Szólnak.

— Te, öreg, most vegyél vacsorát, míg be nem zár a bolt.

Vásárolok, visszajövök.

— Be lehet tenni a hűtőbe.

Jé, tényleg, itt még hűtőszekrény is van! Hívnak, megyek. Itt a dobszárító, ennél kell... Igen, értem... Köszönök, nem hallják, köszönök, nem hallom, egyenletes morgással dolgozik a szárító. Hatalmas kitátott száj, forró, fanyar illatú lehelete...

— Nem jó! Eltévészett, huszonkilenc. Maga harmincat irt!

Felriadok, kijavítom a lemezcsomóra irt számot, figyelek. Egy, kettő, három, négy, kocsi...

*

Szemben velem, a koci másik oldalára ugyanígy ketten rakják a lemezt. Mondovicsné elkapkodja a kemencetorkból, Zsuzsa, a csillogó fekete szemű lány teríti, simítja, épp úgy, mint én. Csak jobban. Nem téveszti a számolást, nem csúszik félre a papírvékony lemez, a végei épp oda illeszkednek, ahová az előzőké, ő nem rángatja, húzálja, feleannyit sem, mint én. Könnyedén, játszva. Most felnevet, alighanem rajtam derül, mert én meg faluszéli kislány módjára nagyot visítok. Vértik az ujjam! Kinyomom, le-törülöm, semmiség, folytatnám, de szemem megakad a táblán: „a legkisebb sérülést is jelenteni kell”. Jelentem. Arrább, a művezető szél.

— No, épp ezt akartam bal-
esetvédelemből mondani. Vigyáz-
zon a szálkákra.

Most hát elvégeztem a baleset-
védelmi tanfolyamot. Igen, ér-
tem, vigyázok. Vigyáznék, de ap-

róbbak így is bele-beleszaladnak
tenyerembe.

— Ha megfogta, ne engedje
csúszkálni a kezében, a lepa-
kást meg lendülettel tessék...

Próbálom, most jobb. Lám en-
nek a szakmának is vannak fo-
gásai. Egy, kettő, három...

— Mehetsz. Tíz perc szünet. Ez
jár. Cigizel?

Zsuzsa áll a helyemre olyan
természetességgel, hogy megkö-
szönni sem merem, hisz nem szív-
esség. Maradnék, de már beállt.
A mozdulataival is küld.

*

Nem cigizek, megyek bámész-
kodni. A megjegyezhetetlen ne-
vű lány az életveszélyesen ide-
oda száguldó négytonnás mam-
mutgyalunál, a hasítógépnél
twistmozdulatokkal hajladozó
„elszedő” munkásoknak segítke-
zik. Elfoglalt, nem ér rá társalog-
ni. Neki most DOLGA van, s azt
mint becsületes alkalmi munkás-
nak, illik is komolyan venni.

— Jól jártunk az egyetemis-
tákkal, rendszeren dolgoznak. Sok
olyan munkát elvégezhetünk így,
amelyre nincs ember.

Valaki a munkagyőről mondta.
Fiatal technikuskok beszélgetnek.
Arról, hogy az országban még
egy helyen gyártanak falemezt,
de lassan ez a konkurrencia is
megszűnik, növekednek a köve-
telmények (valaki közbeszúrja,
ötször ennyit is gyárthatnánk,
mert veszik, mint a cukrot), em-
ber meg nincs.

— Amikor Hárosra jártam, az
ottani hasítóban önkéntes tűzol-
tók dolgoztak!

Senki nem csodálkozik, vitat-
kozik.

*

Egy, kettő, három, négy, öt, ko-
csi, egy, kettő... Már túl va-
gyunk a vacsorán. A csarnok fa-
lánál kocsin, farönkön ülve egy
kupacban, mint valami vidám ki-
ránduló társaság, viccelődés, ne-
vetgelés közepette fogyasztottuk el.

Könnyű munka, jó hangulat,
segítő közösség, ihaj!

Mégis: ma én, holnap egy má-
sik, holnapután egy harmadik,
vagy épp senki az üres munka-
helyen. Fizetés?

— Háromezer-négy-háromezer-
ötszáz.

Szilasiné tíz éve dolgozik itt.

— Kétezer-hét-kétezer-nyolcszáz.

Zsuzsa két éve rakosgatja a le-
mezeket. Egyikük sem kap keve-
sebbet egy kezdő orvosnál...

— A három műszak, az három
műszak! Az éjszakázás nem csá-
bító, még a műszakpótlékkal sem.
Ez a pénz is csak azzal együtt
ennyi...

Mondovicsné tárgyilagosan,
nem elégedetlenül mondja, ő
aligha megy el innen. És Szilasi-
né sem. Szerelők munkás férfi lép
oda Mondovicsnéhoz, néhány
csendes szó után megjátszott
„nagyobb a füstje, mint a láng-
ja” veszekedés. Így csak egy férj-
jel lehet.

— Ó az a Mondovics! Az
urackám...

Szilasiné továbbfűzi a szót.

— A hasítógépet látta? Ott
gépkezelő a fiam. A másik csar-
nokban meg a férjem. Ha miel-
mennénk...

*

Egy, kettő, három, négy, öt, ha-
t... Hatszázkilencven. Ennyi
az állandó fizikai munkáslétszám
a DEFAG lemezüzemében, ta-
valy 710 volt, s hogy mindenüvé
jusson ember, most is ennyi ké-
ne. Pótolnák alkalmi munkások-
kal, buszjáratokat indítottak be-
járóknak (ez sem hozott ered-
ményt), bérfejlesztés, a DEFAG
átlaga 6,8 százalék, az üzemben
9,2 erre az évre. A dolgozókat
meg kell tartani: a lemezüzem a
Dél-magyarországi Erdő- és Fa-
feldolgozó Gazdaság évi hatszáz-
millió termeléséből háromszázat
hoz a konyhára...

Egy, kettő, három, vége. Leállt
a szárító, megszűnt a morgás.
Jönnek az éjszakások. Ránézek a
tenyeremre, s elégedetten állápi-
tom meg: nem megyek haza üres
kézzel. Tele van szálkával.

IGRICZI ZSIGMOND

Az utolsó találkozás

Bátyám mondta a jómúlt-
kor, hogy otthon jártam:
— Szász Laci beteg.

Súlyos. Meglátogathatnád.
Így nyitottam be még aznap
délután Laciék legelőrsi házá-
ba.

Közvetlen az ablak mellett fe-
kűdt, soványan, halottápadtan.
Mikor meglátott, mogoró színű,
kerekek szemé felragyogott, s olyan
mozdulatot tett, mintha fel akar-
na ülni. Aztán tehetetlenül ej-
tette vissza fejét a párnára, s
szomorúan elmosolyodott:

— Nem megy — suttogta bá-
gyadt, fakó hangon. — Új le...
Mikor jöttél?

— Ma reggel... Hogy érzed
magad?

— Kicsit jobban. Majdnem el-
patkoltam.

Elhallgatott. Fáradtan lehuny-
ta szemét s egy ideig úgy fe-
kűdt ott, mint aki megfedelke-
zett jelenlétéről. En meg néz-
tem meggyötört arcát, a takarón
pihenő bal kezét — melyről két
új csontkán mutatott a világba
— és eszembe jutott minden,
ami valamikor közel hozott ben-
nünket egymáshoz és az is, ami
később külön utakra terelt...

Világéletében olyan ember
volt, akit szinte az első pillanat-
ban megkedvelt mindenki. Nyílt
arca, nevetős szeme, mókás ked-
ve egy-kettőre levett a lábáról
bárkit már gyermekkorunkban
is. Egyébként ő volt legtöbb
csínytevésünk értelmi szerzője.
Nem csoda hát, ha gyermekko-
rom legderűsebb emlékei vele
kapcsolatosak.

Ma is erősen csiklandozza a
rekeszizmom például az öreg
Koromi megleckéztetésének tör-
ténete.

Koromi a szomszédunk volt.
Nyugalmazott kistisztviselő, apa,
nagyapa, sőt ha jól emlékszem,
akkor már a dédnagypapáság fe-
lé menetelt hatalmas léptekkel.
De természetesen nem ezzel hiv-

ta ki maga ellen a mi, jobban
mondva a Szász Laci haragját,
hanem hogy vén fejjel is min-
den alkalmat megragadott a fia-
tal lányok, menyecskék tapoga-
tására, csipkedésére. Sokat tőp-
rengtünk, tanácskoztunk: mi-
ként szoktassuk le az öreget e
nem éppen ildomos szokásáról,
míg végül egy nyári délután La-
ci azzal rukkolt elő, ne gyötör-
jük magunkat, ő majd elintézi.
És még aznap este szürkületkor,
amikor az öreg már megszokott
helyén ücsörgött a ház előtt, nő-
vére virágos ruhájában, magas-
sarkú cipőben, könnyű nyári ka-
lappal a fején, megjelent a
szomszéd kapuban a mi barát-
unk is. Illegette-billegette ma-
gát, majd illatfelhőbe burkoltan
szorosan az öreg mellé lépett, s
mint akinek megbicsaklott a lá-
ba, egyenesen az ölébe kötött
ki. Az meg a lovagias segíteni
akarás ürügyén össze-vissza fog-
dosla, tapogatta.

Laci túrta egy ideig, sőt még
viháncolt is hozzá. Aztán felug-
rott, kebléből elővarázsolta a
gömbölyűségül szolgáló félbe-
vágott gumilabdát, s csúfondá-
rosan a vén gavallér kezébe
csapta: — Szorongassa, vén sza-
már! — Ezzel ki a magassarkú
cipőből és iszkiri, futásnak eredt.

Heteken át derült a szomszéd-
ság az eseten. Az öreg Koromi
pedig nagy kitartással leste-ül-
dözte Szász Lacit. Persze ered-
ménytelenül. De a lányok tapo-
gatásáról örökre leszokott...

Ahogy elnéztem a lehuny-
t szemű, mozdulatlanul fekvő be-
teget, s fáradt, megviselt arcán
régí vonások után kutattam,
eszembe jutott ez a mulatságos
kis történet, majd az a szomo-
rú kimenetelű, háborúvégi ta-
vaszi délelőtt, amikor Laci vál-
lalkozó kedvéért két újjával fi-
zetett, mert a Maros-parton ta-
lált gránátok szétszedése köz-

ben felrobbant kezében a gyu-
tacs... És az is, hogy később az
ő ösztönzésére lettem krumpli-
lerakati zsákolóból gyári mun-
kás, s tulajdonképpen ő vett rá
akkor a továbbtanulásra is.

Rég volt, több mint harminc
év telt el azóta. En rövidesen
elkerültem szülővárosunkból, s
egyre ritkábban találkoztunk.
De a hazai hírek azért eljutot-
tak hozzám: „Laci megnősült”;
„Laci felesége szép fiúgyermeket
szült”; „Lacival baj van! Iszik,
mint egy kefekötő”. És egy nap
anyám levelében pár sor arról,
hogy teljesen elzúllott, munkába
nem jár, s hogy a felesége sem
bírt már tovább, otthagya.

„Gyere fiam haza, ha tudsz.
Próbálj beszélni vele, hátha
hallgat rád” — zárta sorait
anyám. S én mentem, beszéltem
vele. Ő meghallgatott, meg is
köszönte „szép, hangzatos pré-
dikáciomat”, csak éppen hogy
— mint mondotta — nincs szük-
sége istapólóra, addig iszik, amíg
kedve tartja. Foglalkozzam csak
saját magammal.

Megmozdult, s csodálkozva
nyitotta rám szemét. Aztán kis-
fiús, szegénylős mosoly suhant
át az arcán.

— Bocsáss meg, elszundítot-
tam. Képzeld, álomban gyer-
mekem voltunk újra. A cukor-
gyár almafáit dézsmáltuk...
Csízi is élt még szegény... Is-
tenem, de rég volt! Bár most
lennék annyi idős. Tudod, ha
újra kezdhétnék, sok mindent
másképp csinálnék. De talán
még most sem késő. Igaz?

— Igaz.

— Te, meglátogattak az enyé-
im? Ha látnád a fiamat, mico-
da srác lett belőle! Az asszony
sem haragszik már. Ha feljavu-
lok, újra együtt leszünk, és min-
den úgy lesz, ahogy volt...

Már mész?

— Mennem kell.

— Ha újra jössz, keress fel
bennünket egy jó dumapartira.

— Felkereslek...

Arra a dumapartira soha sem
került sor, mert Szász Lacit
két hónap múlva utolsó útjára
kísértük el. Súlyos májzsugoro-
dásán már az orvostudomány
sem segíthetett.

IZSÁK ANDRÁS

A „tábornok”

Herkules, Csamangó és Szé-
csi, egyazon utcában lak-
tak mindhármán és
együtt legénykedtek. Egyszerre
rántották be, bújtatták őket ka-
tonaruhába, s még a vagonban
is összetáloztak, amely vitte
őket a bizonytalanságba.

Idegen országban, de a Kár-
pátokon innen voltak még, ami-
kor Herkules, a nevével ponto-
san ellentétes keszeg természetét
kihúzza kijelentette:

— Srácok, a csúzlít rátok ha-
gyom — mutatott a puskájára
—, és az egész cuccot, mert én
olajra lépek. Nem hagyom ma-
gam vágóhídra vinni. Jöttök ve-
lem, vagy nem?

— Lelőnek a németek, hiszen
láthatod, azért vegyes szerel-
vény ez, hogy ránk is vigyáz-
zanak — szabódott Csamangó és
Szécsi, feltéve, óva társukat a
biztos haláltól.

— Akkor maradtok! — mon-
ta szomorúan Herkules, s azzal
kijebb tolt a vagonajtót és ki-
vetette magát az éjszakába.

Felocsúdni sem volt ideje a
másik kettőnek. Magukat okol-
va gondoltak rá akkor is, ami-
kor Ausztriában fogságba esve
az angolok kenyérét ették egy
lágérből.

Járva-keelve megfigyelték, hogy
az angolok valami titkot rejte-
getnek egy villaszerű épületet
átfogó, két méter magas desz-
kapalánk mögött, amelynek a
közébe sem volt szabad men-
ni. Furta az oldalunkat a kívá-
ncsiság. Egy kora reggel kapóra
jött az alkalom:

— Gyere, ugorj! Tiszta a le-
vegő — dőlt Szécsi a palánknak
háttal, és rablólétrát tartott
Csamangónak.

— Mit látsz? Beszélj már!

— Nem hiszek a szememnek.
Herkules gubbaszt egy fa alatt
— ugrott le Szécsi válláról.

— Félrebeszélj?

— Nem én. Nézd meg te is.
Ott ücsörög, aranyos vállrojtok-
kal, medálakkal a mellén, fején
arany szegélyű kék tányérsapka.
A nadrágján tenyérnyi széles
vörös csík. Szakasztott olyan,
mint egy tábornok.

— Hé! Herkules! — bődült el
Szécsi és integetett az aranyos
vállrojtosnak, aki ijedten pat-
tant fel ültéből, majd rohant a
palánk alá. Herkules lent, Szé-
csi meg félt sirta el magát örö-
mében.

— Itt van Csamangó is, alat-
tam, ő tartja a rablólétrát. És
te? Miféle maskara ez rajtad?

— Cirkuszi ruha. Amikor meg-
léptem, beálltam egy csehszlo-
vák cirkuszba állatetetőnek. Így
keveredtem ki ide, és nem mesz-
sze innen játszottunk. Két vő-
dörrel vízért mentem a patak-
hoz, amikor az angolok elkap-
tak és egyenesen ide cipeltek.
Azt hiszik, valami fejest, leg-
alábbis tábornokot ejtettek fog-
lyul. Kérdezgettek mindenféle
nyelven, de én megjátszottam a
süketnémát, nehogy rosszul szól-
jak és tévedésből kinyírjanak,
vagy tovább vigyenek.

— Haverom, figyelj ide! —
szólt a palánk tetejére Herkules.
— Menjete be a lágéparancs-
nokhoz és mondjátok meg, hogy
nem vagyok fejes katona, csak
egy cirkuszi állatetető parádés
ruhában és persze magyar, aki-
nek nincsenek semmiféle hábo-
rús bűnei. Engedjenek át hoz-
zatok, aztán majd csak lesz va-
lami velünk.

Szécsi nem tudott válaszolni
már, mert akkorra vagy egy tu-
cat lágérő fogta őket körül és
a másik oldalon Herkulest is
elparancsolták a palánktól. A
foglyot egyenest a parancsnok-
hoz kísérték kihallgatásra, amely
gyorsabban kedvezett ügyüknek,
semmint gondolták volna. Kéz-
zel-lábbal mutogattak és ga-
gyogtak, keverve párszónyi an-
gol tudásukat ugyanannyi né-
mettel és káromkodva magya-
rul, amit nem értett senki. Vé-
gül papírt, ceruzát kértek és le-
rajzolták Herkulest a rojtjaival,
tányérsapkájával, vastagon pi-
roscsikos nadrágjával. Nehezen,
de csak kilyukadtak odáig, hogy
szembesítésre átkísérték hozzá-
juk a „tábornokot”, aki valóság-
gal a nyakukba ugrott, nem tö-
rődve fegyveres kísérőivel.

Órák múlva gubancolódtak ki
a foglyattartók tévedése és Her-
kules mivolta egy angolul tudó
magyar tiszt-fogoly, egy száza-
dos közreműködésével, aki egy-
ből megállapította és tolmácsol-
ta, hogy a cirkuszi ruha az ő
szemében egy közönséges dezert-
tört takar, aki sohasem lehetett
úriember, mert proli volt világ-
életében és az ilyenek miatt
kellett elveszíteni a háborút.

— Mi is prolik vagyunk, szá-
zados úr! — szólalt meg szinte
egyszerre Csamangó és Szécsi
és akkorát köptek a századosra,
hogy akár befelefulladhatt vol-
na, mert még Herkules is rá-
duplázott, miközben lerángatta
magáról parádés ruháját és a
parancsnok lába elé vágta. Hogy
emiatt, vagy mert „insultálták”
a százados, mindhármukat zár-
kába csukták egy hétre. Sebai,
de megint együtt voltak a víg
címborák, akik azóta is, ha ősz-
szetálálkoznak, felemlegetik
Herkules szabadulását a tábor-
nokságtól.

LÓDI FERENC